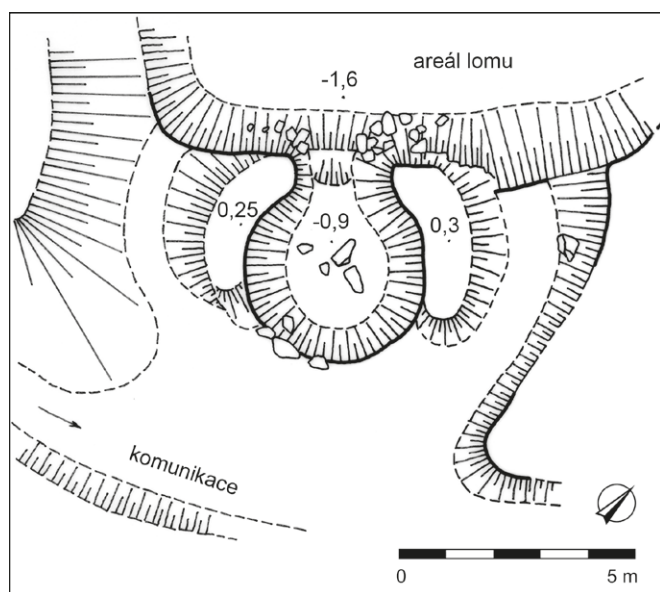

potřebu areálu, který se nachází níže u nivy řeky Chvojnice (II). Praktikování šterkařství dokládá tlučný vápenec pokrývající ne-souvisle povrch komunikace v úseku mezi oběma areály (I a II).

Poslední areál (II) leží v údolí Chvojnice a je charakteristický jediným jámovým lomem zapuštěným do svahu říčního údolí. Zadní stěna lomu převyšuje výrazně výšku 10 m a je zastřena sva-hovými hlínami s úlomky krystalických vápenců a jiných hornin, hl. fylitů. Prohlubeň v jeho dně naznačuje, že naposled se těžba soustředila do nižších poloh ložiska, kde nejspíše leží masivnější vápenec. Ty však byly již ohrožovány průsakovými vodami blízké řeky, proto se těžba přemístila do vyšší polohy údolí (I), kde ne-byla tolik náročná z hlediska ohrožení spodními vodami a moc-ností nadložních skrývek. K areálu přísluší relikv jediné válcové jednokanálové pece vystavěné z kamene, která využila jihový-chodního terasovitě upraveného okraje lomu. Pec je vyplněna substrukcí kamenného pláště, který mohl být pojen jílem nebo vápennou maltou. V odvlech kolem pece se koncentrují frag-menty vypálené strukturované a slinuté mazaniny, ale i drobné zlomky pálených tašek či dlaždic. Zlomek nalezené nádoby s ob-sahem slídy naznačuje, že se jedná o raně novověký areál, dato-vaný rámcově do 16.–19. století. Podle chybějících cihelných úprav v konstrukci pece nelze vyloučit, že šlo o starší využití než u areálu „V Hoře“, a také u areálu situovaného na protějším břehu Chvojnice „U Ketkovického Mlýna“, kde se nachází vápencový lom s pozůstatky dvou vápenných pecí z 19. století (Kos 2015, 71, obr. 2). Zajímavým pramenem pro zpřesnění datace areálu je gra-fický záznam na mapě I. vojenského mapování z 2. poloviny 18. století (Oldmaps), kde je v těchto místech vyznačen komplex dvou zastřešených staveb s nápisem „Kalkofen“.

Obr. 60. Kuroslepy (okr. Třebíč). Vápenná pec. Kresba P. Kos.
Abb. 60. Kuroslepy (Bez. Třebíč). Kalkofen. Zeichnung P. Kos.

Literatura

- Kos, P. 2015:** Vápenické pece v údolí Chvojnice u Ketkovic (okr. Brno-venkov). *Archeologia technica* 26, 69–78.
- Oldmaps:** I. vojenské (josefské) mapování – Morava, mapový list č. 75 [online]. © Austrian State Archive/Military Archive Vienna, © Laboratoř geoinformatiky Univerzity J. E. Purkyně, © Ministerstvo životního prostředí České republiky. [cit. 2020-02-05]. Dostupné z: http://oldmaps.geolab.cz/map_viewer.pl?lang=cs&map_root=lv&map_region=mo&map_list=m075.

Zusammenfassung

Kuroslepy (Bez. Třebíč), „V Hoře“, „U Ketkovického Mlýna“, Parz. Nr. 825/8. Neuzeit. Abbaugbiet, Produktionsbereich (Kalkstein, Kalköfen). Geländebegehung.

Petr Kos, Petr Knotek

Kuřim (okr. Brno-venkov)

Ulice Knínická.

Raný středověk, novověk. Sídliště. Záchranný výzkum.

Lokalizace: S-JTSK (X:Y) – 1149214.83:603161.51, 1149225.00:603163.55, 1149216.49:603214.79, 1149209.63:603214.08.

V únoru roku 2019 pokračovali pracovníci Ústavu archeologické památkové péče Brno, v. v. i., v záchranném archeologickém výzkumu na pozemcích přiléhajících z jižní strany k východnímu konci ulice Knínická v souvislosti s výstavbou nové průmyslové haly (Přichystal 2019a; 2019b). V prostoru budoucí retenční nádrže bylo odkryto dalších 24 zahloubených sídlištních objektů (srov. oddíl Neolit v prvním čísle tohoto ročníku), z nichž osm bylo na základě získaného materiálu datováno do raného středověku. Jednalo se o tři zásobní jámy, tři sídlištní jámy bez možnosti bližší funkční interpretace a dvě kúlové jámy. Další tři objekty pak byly zařazeny rámcově do novověku a patrně souvisí s hospodářskou činností obyvatel z nedaleké historické Kuřimi.

Literatura

- Přichystal, M. 2019a:** Kuřim (okr. Brno-venkov). *Přehled výzkumů* 60(1), 177.
- Přichystal, M. 2019b:** Kuřim (okr. Brno-venkov). *Přehled výzkumů* 60(2), 279.

Zusammenfassung

Kuřim (Bez. Brno-venkov), Knínická-Straße. Frühmittelalter, Neuzeit. Siedlung. Rettungsgrabung.

Michal Přichystal

Litovel (okr. Olomouc)

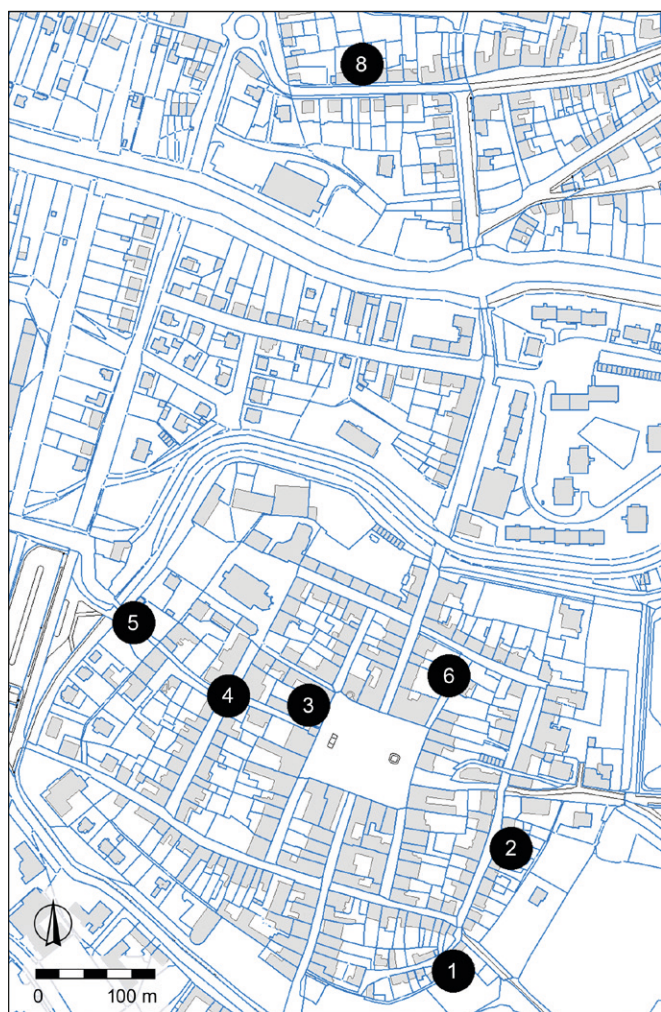
Ulice B. Němcové, parc. č. 1627/6.

Pozdní středověk až novověk. Sídliště, město, vodní tok. Záchranný výzkum.

Lokalizace: S-JTSK (X:Y) – 1108173.21:558768.14.

V měsících říjnu až prosinci roku 2016 proběhl archeologický dohled během rekonstrukce zdymadla moravního ramene Nečíz, stavby nové lávky pro chodce a čištění říčního koryta na ulici B. Němcové (obr. 61: 5). Lokalita je situována na samém SZ okraji městské památkové zóny, v místech někdejších středověkých hradeb (Augustinková, Pačlová 2013; Rybníček, Kolařík 2018).

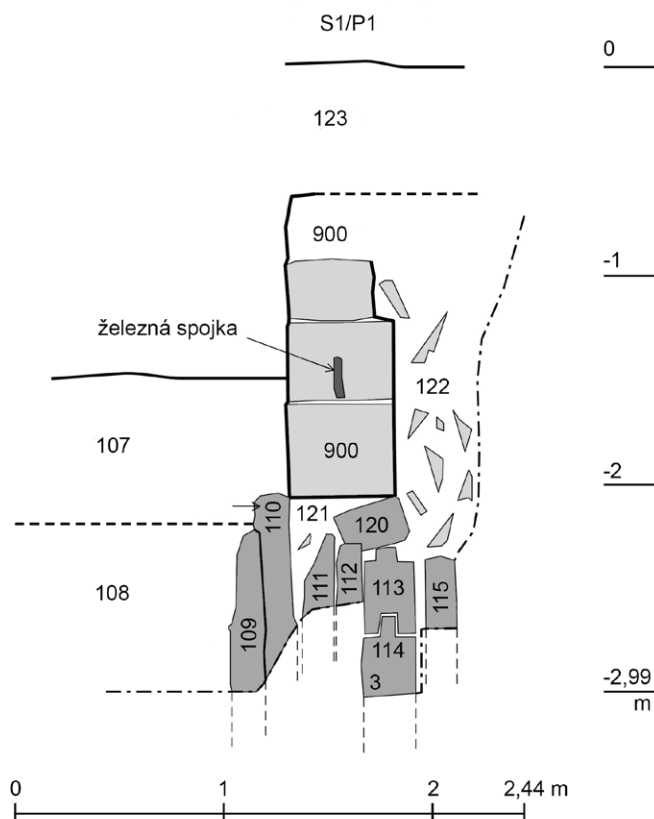
Během zemních prací, spojených jak s rekonstrukcí zdymadla, tak i stavbou nové lávky pro chodce, byly na ulici B. Němcové zdokumentovány dva profily stávajících historických regulací moravního ramene Nečíz v tomto prostoru. Vodní tok směřuje od SZ k JV přes centrum města, kde je na náměstí z převážné většiny zaklenut. Měl tedy zásadní vliv na půdorys stávajícího historického jádra, a to především již v době jeho lokace těsně po polovině 13. století.

Obr. 61. Litovel (okr. Olomouc). Lokalizace výzkumů z let 2016–2018. 1 – Švédská ulice, č. p. 1345; 2 – Jungmannova ulice, č. p. 648; 3 – náměstí Přemysla Otakara, č. p. 777; 4 – Komenského ulice; 5 – ulice B. Němcové; 6 – Masarykova ulice, č. p. 764 (výzkum Tomáše Zlámal); 7 – Kollárova ulice; 8 – Žerotínova ulice. Podklad K. Faltýnek, finalizace J. Grégr.

Abb. 61. Litovel (Bez. Olomouc). Grabungen 2016–2018. 1 – Švédská-Straße 1345; 2 – Jungmannova-Straße 648; 3 – Platz náměstí Přemysla Otakara 777; 4 – Komenského-Straße; 5 – B.-Němcové-Straße; 6 – Masarykova-Straße 764 (Grabung Tomáš Zlámal); 7 – Kollárova-Straße; 8 – Žerotínova-Straße. Unterlage Karel Faltýnek, finalisiert von J. Grégr.

Ze dvou výše zmíněných profilů je nejnázornější SZ profil P1 (obr. 62), který je řezem JZ, tedy pravobřežní, části koryta toku. Dřevěné piloty (k 109 až k 112, k 115) zajišťují dva vodorovně uložené trámy (k 113 a k 114). Ty jsou obdélníkového průřezu, uloženy svojí delší stranou svisle, přičemž na vrchní části je po celé jeho délce vyhoblován ozub, na spodní pak drážka. Trámy tudíž do sebe pevně zapadají, a tím jsou zabezpečeny proti posunu, aby mohly unést konstrukci zdi (k 900), postavené z velkých pískovcových kvádrů (obr. 63). Šikmo uložený trám (k 120) měl s největší pravděpodobností rovněž za účel stabilizovat základ zdi k 900. Minimálně v některých případech jsou tyto kvádry spojeny železnými spojkami, zato přítomnost malty nebyla příliš patrná. Dendrochronologické vzorky odebrané z dřevěných konstrukcí poskytly data: 1491–1504, po roce 1492, po roce 1783. Tím lze uvažovat i o možných historických opravách těchto stavebních prvků. Během dalšího průzkumu říčního koryta, prováděného v průběhu jeho odbahňování, byl na jednom z kvádrů SV zdi Nečizu (k 901), a to 0,75 m SZ od historického kamenného mostu (tvoří jej jeden oblouk a je rovněž vystaven z pískovcových kvádrů), po mnoha létech znovuobjeven vytesaný letopočet 1672 (rozměry kamene:

Obr. 62. Litovel, ulice B. Němcové, profil P1. Kresba K. Faltýnek, digitalizoval Jan Grégr.

Abb. 62. Litovel, B.-Němcové-Straße, Profil P1. Zeichnung K. Faltýnek, Digitalisierung J. Grégr.

0,80 × 0,35 m; obr. 64). Tento kvádr je jinak pod vodní hladinou a za normálních okolností nepřístupný. Zda jde zároveň o datum postavení výše zmíněného mostu je ovšem předmětem dalšího bádání. Zajímavým zjištěním jsou taktéž do dna koryta svisle zaražené tři kuláče a jeden hranol (tvoří dvě dvojice ve směru SV–JZ, průměr všech cca 0,20 m), a to ve vzdálenosti cca 2,60–5,30 m SZ od kamenného mostu. Vzorek na příslušné analýze se zdařilo odebrat pouze z jednoho z nich, avšak datování se nezdařilo. Přesto se ale nabízí otázka, zda opodál stojící kamenný most nemohl mít svého dřevěného předchůdce.

Obr. 63. Litovel, ulice B. Němcové, dřevěné konstrukce se zdí k 900. Foto K. Faltýnek.

Abb. 63. Litovel, B.-Němcové-Straße, Holzkonstruktionen mit der Wand Nr. k 900. Foto K. Faltýnek.

Obr. 64. Litovel, ulice B. Němcové, pískovcový kvádr s letopočtem 1672. Foto K. Faltýnek.

Abb. 64. Litovel, B.-Němcové-Straße, Sandsteinblock mit Jahreszahl 1672. Foto K. Faltýnek.

Literatura

Augustinková, L., Pačlová, H. 2013: *Vodní dílo Nečíz v Litovli. Historie a aktuální význam*. Olomouc: Agriprint.

Rybníček, M., Kolařík, T. 2018: *Závěrečná zpráva, Litovel, B. Němcové – akce č. 30/16*. Rkp. závěrečné zprávy. Uloženo: Ústav nauky o dřevě Lesnické a dřevařské fakulta Mendelovy univerzity v Brně.

Zusammenfassung

Litovel (Bez. Olomouc), B.-Němcové-Straße, Parz. Nr. 1642. Spätmittelalter bis Neuzeit. Siedlung, Stadt, Wasserlauf. Rettungsgrabung.

Karel Faltýnek, Pavel Šlézar,

Litovel (okr. Olomouc)

Jungmannova ulice č. p. 648, parc. č. 92.

Středověk, novověk. Sídliště, město. Záchraný výzkum.

Lokalizace: S-JTSK (X:Y) – 1108376.41:558433.44.

V měsíci srpnu roku 2016 proběhl archeologický výzkum během hloubení základových pasů (sondy S1/16 až S4/16) pro rodinný domek na Jungmannově ulici (obr. 61: 2). Několik metrů východně od staveniště byla zároveň hloubena jímka pro nádrž na dešťovou vodu (sonda S5/16) a později západním směrem i kanálová přípojka (sonda S6/16). Lokalita se nalézá v městském historickém jádru, a to při jeho východním okraji.

V případech výše zmíněných základových pasů (sondy S1/16 až S4/16), a to v místě demolice staršího domu, se jednalo o výkopy s maximální hloubkou 0,90–1,00 m. Byly tak prořaty uloženiny nalezenou keramikou datované od průběhu 14. století až do mladého novověku. Na některých zkoumaných profilech byla patrná i výrazná požárová vrstva, indikovaná různě velkými fragmenty silně přepálené mazanice. Z ní pochází světlá „krupičková“ keramika z průběhu 14. století, typická pro olomoucký keramický okruh. Pouze lokálně se dochovaly pozůstatky i jiné, mladší požárové vrstvy. Ojedinelé torzo kamenné zdi stavěné na vápennou maltu, s patou v hloubce 0,45 m a šířkou 0,50 m, bylo součástí výše zmíněné starší demolované stavby. Menší plocha parcely byla původně také podsklepena. Sonda S6/16, kanálová přípojka, směřovala přibližně západním směrem doprostřed Jungmannovy

ulice. V nejhlubším místě dosáhla úrovně 2,10 m pod stávajícím povrchem, ale k dosažení intaktního geologického podloží zde nedošlo. Na profilu bylo patrné 0,30 m mocné tmavě šedé až černé souvrství organogenních středověkých uloženin komunikačního charakteru. Na něj nasadaly další pochůzné vrstvy tvořené světlejšími písčítými, jílovitými, ale i kamenitými pozdně středověkými až novověkými vyrovnávkami terénu.

Sonda S5/16, výkop pro nádrž na dešťovou vodu, měla rozměry 2,00 × 2,00 m, přičemž v hloubce 1,90 m pod stávajícím povrchem bylo dosaženo intaktního geologického podloží. To zde tvořil mírně namodralý prachový jíl. Jeho zbarvení způsobily částečně organogenní středověké uloženiny mocné 0,50–0,60 m. Částečně byl prozkoumán také do tohoto podloží zahluobený objekt, jehož dno se nalézalo na úrovni 2,20 m pod stávajícím povrchem. Pozoruhodným nálezem byla část zvířecího skeletu spočívajícího přímo na podloží, avšak výkopová jáma pro jeho uložení nebyla nijak patrná. Z vrstvy náležející přelomu 14. a 15. století pocházely dva střední fragmenty střešní krytiny – prejšů. Jejich výskyt by hypoteticky mohl souviset s někdejší nedalekou městskou tzv. „Jateční brankou“, která byla součástí městských hradeb na jejich východní straně. Zbylé uloženiny od hloubky cca 1,30 m náležely staršímu a mladému novověku, případně recentu. Do těchto vrstev byl přibližně uprostřed sondy zahluoben mírně lichoběžníkovitý výkop o rozměrech 1,30 × 0,70 × 1,25 × 0,85 m se dnem v hloubce asi 1,10 m. Jeho výplň byla tvořena světlou žlutookrovou hlínou pocházející z rozpadlých nepálených cihel s četnými malými fragmenty vápenné líčky. Nacházely se zde také četné větší fragmenty nádob datovatelné do období počátku mladého novověku.

Literatura

Neuveдено.

Zusammenfassung

Litovel (Bez. Olomouc), Jungmannova-Straße 648, Parz. Nr. 92. Mittelalter, Neuzeit. Siedlung, Stadt. Rettungsgrabung.

Karel Faltýnek, Pavel Šlézar

Litovel (okr. Olomouc)

Kollárova ulice, parc. č. 1675/1.

Novověk. Sídliště, město, komunikace. Záchraný výzkum.

Lokalizace: S-JTSK (X:Y) – linie mezi body 1108127.7:558491.65, 1108161.04:558323.64, 1108139.08:558241.09, 1108140.93:558090.81.

V měsíci květnu roku 2016 proběhl archeologický dohled během rekonstrukce vodovodu na Kollárově ulici (obr. 61: 7). Ta se nalézá severovýchodně od historického městského jádra, avšak v jeho těsné blízkosti.

Linie výkopu (šířka maximálně 1,00 m, hloubka 1,60–1,70 m) probíhala převážně v původní trase vodovodu, přičemž na několika místech těsně sousedila i s jinými inženýrskými sítěmi. Navzdory tímto nepříznivým okolnostem se archeologické situace zdařilo zdemontovat celkem na pěti místech, především mezi body č. 1 a 2 v úseku dlouhém asi 175 m. Na čtyřech profilech byla v hloubce cca 0,55 m zjištěna velmi kvalitní kamenná dlažba (v jednom případě jiná, patrně mladší, již v hloubce 0,37 m), pod níž se nacházely další úrovně původních pochůzných terénů. Tvořily je kamenité, písčité a jílovité vyrovnávky, v několika případech proložené i maltovitou stavební sutí se zlomky cihel a kamenů.